

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 18

van **MAURITS VANDE REYDE**

datum: 30 september 2021

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Ruimtevaartprogramma's European Space Agency (ESA) - Vlaamse deelname

ESA is de belangrijkste Europese instantie die zorgt voor de organisatie en coördinatie van het Europees ruimtevaartonderzoek. ESA gebruikt het budget voor het uitvoeren van opdrachten via contracten met bedrijven en wetenschappelijke instellingen uit de lidstaten. Een belangrijk principe daarbij is dat voor elke euro bijdrage van een land een euro moet terugvloeien naar dat land onder vorm van contracten met bedrijven en kennisinstellingen.

In België is de federale regering bevoegd voor het ruimtevaartonderzoek in internationaal verband. De federale regering draagt jaarlijks ongeveer 200 miljoen euro bij aan ESA.

In het verleden was er het probleem dat onvoldoende rekening gehouden werd met de Vlaamse ruimtevaartspelers, waardoor er voor Vlaanderen onvoldoende economische return was uit de federale investeringen in ESA.

In de Resolutie betreffende de uitbouw en valorisatie van de Vlaamse ruimtevaartconomie werd vorige legislatuur aan de Vlaamse Regering gevraagd om een aanpak uit te werken "zodat Vlaanderen meer kan wegen op het internationale beleid, met onder meer het oog op een hogere return vanuit de ESA-middelen".

Op de ESA-ministerraad van 27 en 28 november 2019 werd beslist over de prioriteiten voor ESA voor de periode 2020-2024. Voorafgaandelijk had de federale ministerraad op 21 november afspraken gemaakt omtrent de Belgische standpunten en plannen voor de periode 2020-2024 inzake ESA.

In aanloop naar deze beslissing, werd op 30 september 2019 door de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen (VARIO) een brief gestuurd aan de federale regering, waarin werd opgeroepen om voldoende rekening te houden met de in Vlaanderen aanwezige expertise en technologische know how.

In antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 172 van 3 december 2019 gaf de minister aan dat hierbij, meer dan in het verleden, rekening werd gehouden met de programma's die voor Vlaanderen van belang zijn.

Recent werd de problematiek van het overleg tussen Belspo en de deelstaten besproken in de commissie Economie van 16 september 2021. De minister gaf aan dat federaal staatssecretaris Derminne niet wenst in te gaan op haar vraag voor regelmatig overleg tussen Belspo en de deelstaten. Volgens Derminne is er wel ad-hocoverleg mogelijk en

zullen de Vlaamse stakeholders door Belpo bevestigd worden wanneer nodig. De minister gaf in haar antwoord aan dat ze de samenwerking tussen Flanders Space en Belpo zal afwachten en indien nodig de problematiek op politiek niveau zal aanpakken.

1. Uit de cijfers in het antwoord op bovenvermelde schriftelijke vraag bleek dat de return voor Vlaanderen uit ESA de voorbije jaren wel was toegenomen, maar nog steeds onder het streefdoel van 55% lag.

Wat zijn de meest recente cijfers inzake de ESA-return voor Vlaanderen? Graag een overzicht voor de voorbije jaren (middelen, relatieve return).

2. Tevens verkrijgt Vlaanderen in het kader van het Europees onderzoeksprogramma Horizon 2020 middelen binnen het thema Space. In haar antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 44 van 23 oktober 2019 gaf de minister cijfers tot en met september 2019.

Kan de minister een geactualiseerd overzicht geven van de middelen die Vlaanderen sinds de start tot op heden heeft verkregen binnen de Space-programma's van Horizon 2020?

Graag een overzicht van de deelname uit België, opgesplitst naar plaats van vestiging van de aanvragende entiteiten.

Graag overzicht van:

- a) aantal deelnames;
- b) aantal projecten;
- c) aantal betrokken instellingen (+ voornaamste instellingen);
- d) deelnamebudget.

3. In antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 172 van 3 december 2019 gaf de minister aan dat bij de beslissingen voor de periode 2020-2024, meer dan in het verleden, rekening werd gehouden met de programma's die voor Vlaanderen van belang zijn. Ze wees er echter ook op dat sommige beslissingen nog niet helemaal definitief waren.

Hoe evalueert de minister op vandaag de beslissingen en prioriteiten voor de lopende periode vanuit het standpunt van de Vlaamse prioriteiten?

4. Volgend jaar is er in principe opnieuw een ministeriële ESA-conferentie, waarbij het belangrijk is dat Vlaanderen zal kunnen wegen op de besluitvorming. De minister gaf aan dat ze het verloop van de samenwerking tussen Flanders Space en Belpo zal afwachten en opvolgen alvorens de problematiek nogmaals op politiek niveau aan te pakken.

Op welke wijze zal de minister de samenwerking opvolgen teneinde gebrek aan inspraak uit Vlaanderen voldoende snel te detecteren?

5. Inmiddels keurde de Vlaamse Regering het Impulsprogramma Ruimtevaart goed, dat is opgebouwd op basis van 5 luiken.
 - a) Wat is de stand van zaken wat de operationalisering betreft? Welke stappen werden al gezet? Graag een overzicht per luik.
 - b) Werden al middelen uit het budget vastgelegd? Graag desgevallend een toelichting per luik van de stand van zaken.
 - c) Welk verder traject (inhoudelijk en timing) wordt vooropgesteld?

6. Flanders Space gaat van start in oktober, in opvolging van de IBN Space 4.0.
- a) Kan de minister de samenstelling van Flanders Space toelichten? Welke organisaties zijn vertegenwoordigd?
 - b) Hoe wordt de organisatie van Flanders Space vorm gegeven (beheersorganen, aansturing, operationele werking enz...)?
 - c) Welke taken zal Flanders Space opnemen?
 - d) Welke concrete KPI's (key performance indicator) worden aan de werking van Flanders Space gekoppeld?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 18 van 30 september 2021

van **MAURITS VANDE REYDE**

1. Aangezien dit op federaal niveau wordt bijgehouden hebben we contact opgenomen met BELSPO. De gevraagde informatie werd op het moment van de redactie van dit antwoord nog niet ontvangen.
2. Wat betreft de deelname aan Horizon 2020 verschaffen we u de meest recente cijfers. Vlaanderen presteert boven de benchmark (die bedraagt tussen 1,63%-1,75%) in de thematische prioriteiten, en voor "Space" heeft Vlaanderen een return van 3,0 %
 - a) Het aantal deelnames: Vlaanderen neemt voorlopig (1/1/2014 – 8/10/2020) met 669 deelnemers 3.614 keer deel aan 2.615 projecten binnen Horizon 2020. De Vlaamse deelnames totaliseren daarmee een deelnametoelage van ongeveer 1.649,5 miljoen euro. Deze Vlaamse deelnametoelage vertegenwoordigt 2,68% van de totale toelage die door de Europese Commissie voor participatie in H2020 voorlopig is toegekend.
 - b) Aantal projecten: zie a) en c)
 - c) Aantal betrokken instellingen (+ voornaamste instellingen): zie bijlage 1, titel "split-out per organisation category". Deze tabel geeft tevens een sortering naar grootte en aantal ingediende projecten.
 - d) Deelname budget: zie a) en c)
3. In 2020 richtte ik een triple-helix taskforce Ruimtevaart op die tot doel had een analyse te maken van ruimtevaart speerpuntactiviteiten zoals dataverwerking en data-acquisitie, O&O financiering voor haalbaarheidsstudies, prototypes, innovatieve technologieën en concepten, het aantrekken van STEM-ge diplomaerden voor de sector en het ondersteunen van het Vlaamse ondernemerschap m.b.t ruimtevaart, waaronder steun voor de Vlaamse ruimtevaart start-ups. De werkzaamheden van de taskforce resulteerden in een werkdocument 'Vlaamse ruimtevaartoeconomie'. Het document vormt een evenwichtig en coherent geheel dat rekening houdt met upstream en downstream aspecten van de ruimtevaartwaardeketen. Upstream behelst alle activiteiten die nodig zijn om tuigen in de ruimte te brengen zoals de ontwikkeling en bouw van satellieten, lanceerinfrastructuur en voertuigen, ruimtestations, wetenschappelijke instrumenten, etc. De downstream activiteit is gericht op het operationeel houden en exploiteren van upstream infrastructuur en de ontwikkeling, bouw en commercialisatie van producten en diensten die gebruik maken van ruimtevaarttechnologie en -data.

Op basis van het werkdocument 'Vlaamse ruimtevaartoeconomie' opgeleverd door de taskforce stelde ik een "Impulsprogramma Ruimtevaartoeconomie" voor de periode 2021-2024 bestaande uit vijf luiken: Luik 1: Een ondersteunend triple helix platform – Flanders Space; Luik 2: Focus op talent – toeleiding van onderzoekers naar ruimtevaartonderzoek; Luik 3: Focus op competitiviteit en ondernemerschap • Luik 4: Focus op internationale programma's; Luik 5: Focus op wetenschapscommunicatie.

Het Impulsprogramma Ruimtevaarteconomie, dat goedgekeurd werd op de Vlaamse Regering op 2 april 2021 (VR 2021 0204 DOC.0336/1BIS) houdt dus terdege rekening met de Vlaamse prioriteiten. In 2026 wordt het volledige impulsprogramma (de vijf luiken) geëvalueerd op zijn effectiviteit en efficiëntie.

Ik geef dit maar mee om aan te duiden dat er tussen december 2019 en nu al heel wat is gebeurd en heel wat stappen genomen zijn. Wij zijn ons dus bewust van de problematiek en zitten met de juiste mensen aan tafel, om gerichte maatregelen te nemen en de prioriteiten voor Vlaanderen te ondersteunen.

4. Ik zit de triple helix structuur Flanders Space zelf voor. Het is precies de bedoeling van deze structuur, zoals beschreven in het BVR 2 april 2021 om samen met de stakeholders alle aspecten continu op te volgen. Flanders Space zal in interactie blijven met BELSPO, net zoals de VRI dit in het verleden deed. Wanneer zou blijken dat dit niet voldoende is, zal ik niet nalaten de Staatssecretaris hierover te contacteren.

Zoals ik slechts enkele weken geleden aangaf, wil ik dus nu het gesprek met BELSPO laten doorgaan. Mocht hier niet de gewenste resultaten uit voortkomen, zal ik het niet nalaten om dit op politiek niveau terug te bespreken met de federale collega's.

5. a. *LUIK 1: FLANDERS SPACE - EEN ONDERSTEUNEND TRIPLE-HELIX PLATFORM*

Flanders Space werd goedgekeurd en de opstartvergadering is voorzien voor eind oktober.

LUIK 2: FOCUS OP TALENT – TOELEIDING VAN ONDERZOEKERS NAAR RUIMTEVAART

1) Frank De Winne aspirant mandaat (FWO)

- Er werd na de lancering van de oproep op 15 juni 2021 een mailing opgezet naar mogelijke promotoren
- Op 8 juli werd een webinar gehouden met 35 geregistreerde deelnemers
- De Call is afgesloten op 15 september 2021 en er zijn 12 aanvragen voor "aspirant Frank De Winne" ingediend
- De evaluatie is opgestart

2) Frank De Winne post doc mandaat (VLAIO):

- In mei-juni 2021 werd een gerichte communicatie over oproepen Frank De Winne post doc mandaten opgezet
- Juli-september 2021: oproep opengesteld
- Er werden geen aanvragen voor FDW post doc mandaten ontvangen, de potentiële indieners hebben aangegeven om nog niet klaar te zijn en in de volgende ronde in te dienen

LUIK 3: FOCUS OP COMPETITIVITEIT EN ONDERNEMERSCHAP

1) Space Labs rond dataverwerking en data-acquisitie

- Het wordt de eerste opdracht van Flanders Space om dit te onderzoeken
- Timing: eerste projecten zouden kunnen worden ingediend in 2022 (budget vanaf 2022 voorzien)

2) Start-ups, ESA BIC (Business Incubation Centres) en Cassini

- Selectie van kandidaten is lopende (eerste selectie voor de "evaluation board" en pitching sessies van 5 kandidaten gehouden op 16 april 2021)
- Op 19 november volgt een 2de "evaluation board"

3) Bijkomende opportuniteiten voor starters, innovatieve starterssteun

- De eerste experimentele oproep innovatieve starterssteun werd reeds doorgevoerd. (sluiting oproep op 15 maart 2021)
- Er werden middelen voorzien via VLAIO om een 5-tal innovatieve ruimtevaartstarters te steunen.
- Er werden er 10 aangemeld, waarvan er 7 door de preselectie gekomen zijn.
- Er werd uiteindelijk steun toegekend aan 4 ruimtevaartstarters, door VRI aangemeld, telkens 50.000 EUR, samen 200.000 EUR.

4) Bijkomende opportuniteiten middels het PIO-programma

Verdere mogelijkheden worden in samenspraak tussen PIO en Flanders Space onderzocht. Er zal breed worden gecommuniceerd binnen de overheid (bijvoorbeeld via het voorzitterscollege) teneinde mogelijke opportuniteiten in kaart te brengen. In 2022 wordt een specifieke PIO oproep relevant voor de ruimtevaartsector gelanceerd.

LUIK 4: FOCUS OP INTERNATIONALE PROGRAMMA'S

Onmiddellijk na de opstart (oktober 2021) krijgt Flanders Space de opdracht (met alle deelnemende partners) om de Vlaamse actoren te adviseren, te begeleiden en te coördineren naar het opzetten van projecten via de bestaande VLAIO-instrumenten zoals o.a. O&O financiering, ICON en coöperatieve onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. De projecten dienen telkens goedkeuring te bekomen van het beslissingscomité bij het Fonds voor Innoveren en Ondernemen.

LUIK 5: FOCUS OP WETENSCHAPSCOMMUNICATIE

1) Wetenschapscommunicatie en Ruimtevaart

Dit wordt een "to do" voor Flanders Space na de opstart (Q4 2021). Er wordt gestreefd naar maximale inhoudelijke afstemming met Flanders Space, teneinde de doelstellingen van het Impulsprogramma Ruimtevaarteconomie te realiseren. Zo zal Flanders Space in contact treden met de Volkssterrenwachten en andere relevante actoren die werken rond (communicatie over) ruimte en ruimtevaart richting het grote publiek mee te stroomlijnen tussen de verschillende Volkssterrenwachten.

2) SuperNova Space (werd ondertussen hernoemd naar "Space: The Human Quest")

Het dossier zal weldra op de VR worden geagendeerd.

3) Big Bang 2021 Festival (KNAL)

Het Big Bang festival werd gefinancierd binnen de middelen wetenschapscommunicatie. Dit dossier zit op schema en is gestart.

4) Space Days

Bijkomende middelen vanuit het budget wetenschapscommunicatie werden voorzien voor de "Space Days" die back to back met het KNAL festival gaan plaatsvinden (3 en 4 december 2021 – De Bib Leuven).

5) Flanders Space en wetenschapscommunicatie-actoren

Er zullen vergaderingen worden opgezet vanuit Flanders Space met alle relevante wetenschapscommunicatie-actoren, teneinde opportuniteiten en synergie met betrekking tot evenementen en communicatiestrategieën in kaart te brengen en op te volgen.

- b. Het overzicht van de geplande budgetten m.b.t het Impulsprogramma maakte deel uit van de beslissing van de Vlaamse Regering van april 2021 (VR 2021 0204 DOC.0336/1BIS) Voor wat betreft de budgetten 2021 zit alles op schema, en zijn de benodigde budgetten vastgelegd).
 - c. Voor deze vraag verwijs ik naar het antwoord op deel a) van deze vraag.
- 6.
- a. In opvolging van de IBN Space 4.0, zullen de samenstelling en de leden van Flanders Space in aanvang gelijklopen met de samenstelling en leden van de IBN. De VRI zal instaan voor de vlotte overschakeling naar Flanders Space en een uitbreiding van de leden bewerkstelligen.
 - b. De triple helix beheersstructuur zal de algemene opvolging en sturing van dit initiatief verzekeren. De vergaderingen worden voorbereid door de clustermanager in overleg met VLAIO. De clustermanager zal met raadgevende stem aan de vergaderingen van de triple helix beheersstructuur deelnemen.

De dagelijkse werking van Flanders Space wordt besproken in het dagelijks bestuur dat bestaat uit vertegenwoordigers van de ruimtevaartindustrie en de kennisinstellingen en op maandelijks basis vergadert. Het dagelijks bestuur bestaat uit maximum 15 leden waarvan ongeveer een derde afkomstig is van de kennisinstellingen en de rest van de ruimtevaartindustrie. Dit orgaan is het eerste aanspreekpunt voor de clustermanager. De praktische werking van Flanders Space, de korte termijnacties en de beleidslijnen worden hier besproken en vastgelegd. Het dagelijks bestuur bereidt de vergaderingen van de triple helix beheersstructuur voor, maar heeft geen beslissingsbevoegdheden voor wijzigingen aan het programma of de budgetten (wel een adviesbevoegdheid). De bevoegdheid voor (strategische) wijzigingen aan het programma of de budgetten ligt bij de triple helix beheersstructuur.

In eerste instantie zal voor de uitvoering van het Flanders Space project beroep worden gedaan op een clustermanager met voldoende expertise over de Vlaamse ruimtevaartsector en de netwerking daarin. De clustermanager zal in zijn taken worden bijgestaan door een projectleider die multi-inzetbaar in de verschillende focusdomeinen van het Vlaams ruimtevaartprogramma.

De clustermanager staat in voor de volledige werking van het initiatief en is verantwoordelijk voor de organisatie van de verschillende activiteiten, de inhoudelijke voorbereiding en de rapportering. Hij/zij stuurt de projectleider aan, maar beiden moeten elkaar aanvullen en zijn complementair om bepaalde taken van elkaar over te nemen.

De clustermanager zal het eerste aanspreekpunt zijn van VLAIO voor overleg rond de uitvoering van het werkprogramma van Flanders Space.

- c. Samengevat zal Flanders Space:

- **Initiëren, begeleiden en opvolgen** van de verschillende actielijnen van het Vlaams impulsprogramma ruimtevaart,
- De **relaties** met de federale overheid (BELSPO) en internationale instellingen actief op het gebied van de ruimtevaart (ESA, EU, EDA, NATO, ...) **onderhouden en versterken**, zodat Vlaamse bedrijven succesvol(ler) kunnen zijn in ruimtevaartprogramma's;
- Het **aanspreekpunt** zijn tussen de overheid en de ruimtevaartsector.

d. De opvolging van de verschillende actielijnen en van de doelstellingen van het programma zal gebeuren aan de hand van een aantal resultaatsindicatoren (KPIs), opgedeeld in inputindicatoren (op het niveau van de activiteiten), outputindicatoren (op het niveau van de resultaten) en impactindicatoren (op de langere termijn) met name:

		streefcijfer
KPI1	Ondersteuning bieden aan (regelmatige) events voor een professioneel publiek (ruimtevaart en niet-ruimtevaart)	15
KPI2	Acties en activiteiten in samenwerking met andere (sector)organisaties of andere clusterorganisaties	6
KPI3	Acties en activiteiten i.s.m. kennisinstellingen, onder andere in de context van de Space Labs	6
KPI4	Technologische workshops i.f.v. de focus internationale programma's	9
KPI5	Acties en activiteiten ter ondersteuning van startups, starters en jonge ondernemingen	6
KPI6	Acties en activiteiten voor het brede publiek	3
KPI7	Aantal actieve ondernemingen betrokken in Flanders Space	40
KPI8	Nieuwe leden toegetreden tot Flanders Space	10
KPI9	Definiëren thema's voor jaarlijkse ICON oproep	9
KPI10	Aantal Space Labs rond gebruik ruimte en aanverwante data	9
KPI11	Aantal ingevulde doctoraatsbeurzen	16
KPI12	Aantal ingevulde postdoc innovatiemandaten	4
KPI13	Aantal projectaanvragen binnen VLAIO instrumentarium	9
KPI14	Aantal projectaanvragen binnen internationale ruimtevaartprogramma's	9
KPI15	In kaart brengen opportuniteiten inzake PIO	3

BIJLAGEN

1. [Gegevens uit het Vlaams indicatorenboek van september 2021 en uit de RETO tool m.b.t deelname Horizon](#)
2. [Budgettabel](#)